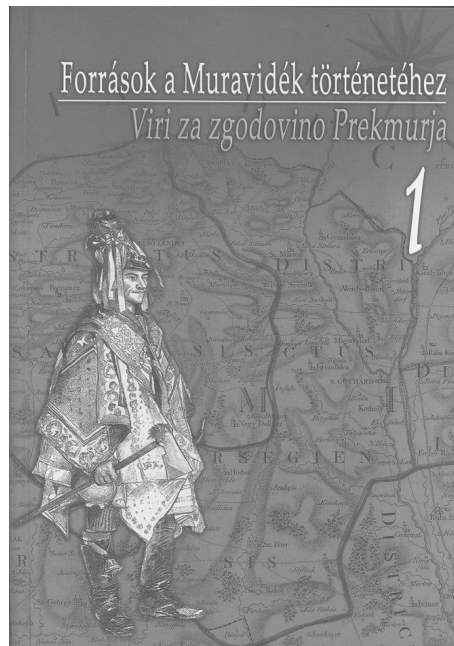
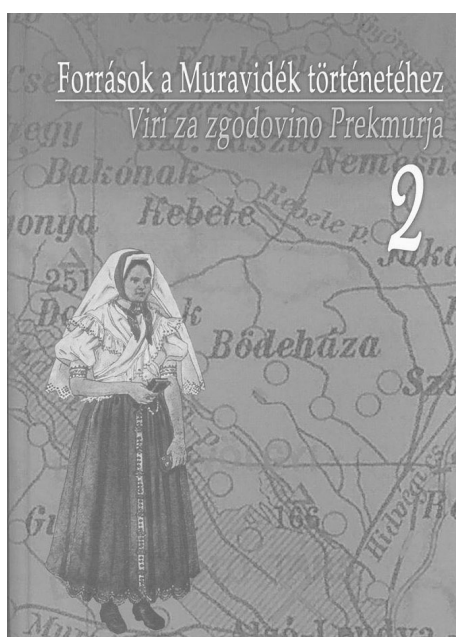

*László Mayer, András Molnár (ur.): VIRI ZA ZGODOVINO PREKMURJA.
FORRÁSOK A MURAVIDÉK TÖRTÉNETÉHEZ.*

Zbirka dokumentov. 2. zv. Szombathely – Zalaegerszeg,
Vas Megyei Levéltár – Zala Megyei Levéltár, 2008, 784 str.

Knjigi Viri za zgodovino Prekmurja 1 in 2 sta pregled arhivskih virov, povezanih z zgodovino prekmurske pokrajine od 9. stoletja do 1921, ko je Prekmurje v obliki, kot ga poznamo danes, postalo del Kraljevine SHS in s tem tudi del slovenskega ozemlja. Zvezka sta bila izdana leta 2008 v Szombathelyju in Zalaegerszegu s podporo skupnosti Vas in Zala. Ker v veliki večini vsebujeta arhivske vire, ki jih je mogoče najti v Arhivu županije Vas in Arhivu županije Zala, je očitno, da imamo v obeh knjigah opraviti s pregledom virov, po mnenju uredništva pomembnih za celovito razumevanje lokalne zgodovine Prekmurja. V prvi knjigi je pregled omejen na čas od 9. stoletja do 1849, v drugi pa na čas od 1849 do 1921. Struktura obeh knjig je ista: v kronološkem zaporedju si sledijo izbrani viri, v celoti ali deloma, skupaj s kratkim spremnim besedilom o zgodovinskem času, v katerem je vir nastal. Viri in dodatni opisi so napisani tako v slovenščini kot madžarščini, medtem ko so viri, ki so v originalu pisani v drugem jeziku (npr. latinščina), prevedeni v oba jezika. Dvojezična struktura obeh knjig je primer dobre prakse na etnično in jezikovno mešanih območjih, ker svoji potencialni publiki odpira možnost spoznavanja z viri v enem ali drugem ali v obeh jezikih. Izbor virov in njihova spremna beseda pa nakazujeta, da je zbirka v prvi vrsti namenjena tistim, ki se šele spoznavajo z zgodovino Prekmurja. Namreč, ker je bilo območje današnjega Prekmurja do trianonske pogodbe leta 1921 v okviru ogrske oz. madžarske države razdeljeno na dve upravni območji (Železno in Zalsko županijo), je večina virov, povezanih z zgodovino Prekmurja do leta 1921, shranjena v obeh županijskih arhivih. Uredništvo je imelo namen zbrati in selekcionirati tiste vire, ki ne predstavljajo samo politične, ampak tudi družbeno, ekonomsko in kulturno zgodovino Prekmurja do tistega leta. Izbrani viri med seboj niso vsebinsko povezani, ampak si sledijo samo kronološko. Zato zvezka ne ponujata natančnejših vsebinskih vpogledov, ampak sta seznam tega, kar lahko

oba arhiva ponudita raziskovalcem. Kljub temu pa je vseeno opazen manjko virov, ki se hranijo v Sloveniji (v Ljubljani ali Mariboru ali še kje drugje), še posebej za čas od 1848 do 1921. Izbranih je nekaj primerov, a dosti premalo. Skratka, za začetniške študije o zgodovini Prekmurja so izdani Viri dobro izhodišče, a s svojim izborom in omejevanjem na oba lokalna arhiva izgublajo koristnost pri bolj poglobljenem raziskovanju. Verjamemo, da bo tretji zvezek, ki bo obsegal pregled virov za obdobje 1921–1991, postregel z dosti več virov, ki jih je mogoče najti v slovenskih arhivih.

Težava s spremnim besedilom, ki je dopisano kot zgodovinsko pojasnilo k posameznemu viru, je podobna kot pri izboru virov – skorajda v celoti se navezuje na strokovno literaturo v madžarskem

jeziku. Čeprav je tudi spremno besedilo pisano dvojezično, lahko izbor strokovne literature daje bralcu vtis, da skorajda vsa strokovna literatura, povezana z zgodovino Prekmurja v izbranem času, obstaja samo v madžarskem jeziku. Ne dvomimo, da je uredništvo izbralo takšno strokovno literaturo, ki se vsebinsko navezuje na izbrane vire. Še posebej to velja za vire, ki so bili objavljeni že prej. Toda kljub natančnemu zgodovinskemu pregledu, ki ga ponuja spremno besedilo, zaradi izbora strokovne literature trpi zgodovinsko komparativni pristop. Kajti Viri nam ne ponujajo niti virov iz slovenskih arhivov niti strokovne literature v slovenskem jeziku, s katero bi lahko, po potrebi, uravnovesili zgodovinska izhodišča in trditve, ki nam jih ponujata zvezka. Zato je, v tem oziru, pomen dvojezične izdaje bolj v predstavitvi virov in njihovega historičnega ozadja potencialnim slovenskim in madžarskim raziskovalcem kot v tendenci po izdaji "polnokrvne" znanstvene publikacije.

Pregled virov v obeh zvezkih zaključuje nekaj izbranih ilustracij in krajevna zemljevida Prekmurja nekoč in danes. Ne dvomimo, da bo celotna zbirka Virov, ko bo dopolnjena še s tretjim zvezkom, postala koristno izhodišče za nadobudne raziskovalce, ki se šele spoznavajo s preteklostjo in jezikovno pestrostjo tega območja. To je bil tudi eden od ciljev uredništva. Za bolj specifične oz. poglobljene študije posamezne problematike pa so Viri preveč pregledni in premalo natančni.

Hrvoje Ratkajec